

2008Z03433 / 2080901460

Vragen van de leden Jan de Vries (CDA) en Besselink (PvdA) aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mw. Van Bijsterveldt-Vliegenthart, over dreigende claims van schoolboekenleveranciers aan scholen in verband met de Europese aanbesteding. (Ingezonden 30 september 2008)

1

Heeft u kennisgenomen van het artikel "Hoge claim dreigt voor onderwijs"? 1) Bent u bekend met de in het artikel opgeworpen vraagstelling?

Ja.

2

Wat is uw oordeel over de vraag of scholen hun lopende overeenkomsten als gevolg van de nieuwe wetgeving tussentijds moeten beëindigen?

In tegenstelling tot wat door velen in de discussies over gratis schoolboeken is verondersteld, is het niet zo dat de wet 'gratis schoolboeken' scholen aanbestedingsplichtig maakt voor opdrachten tot levering en/of distributie van schoolboeken. Scholen zijn sinds 1992 aanbestedingsplichtig op grond van Europese regelgeving, en zijn dit in huidige situatie in veel gevallen ook al voor schoolboeken.

Overeenkomsten met een waarde boven het drempelbedrag voor Europese aanbestedingen, die niet na een Europese aanbesteding tot stand zijn gekomen, zijn weliswaar aan te merken als rechtsgeldige, maar niettemin als onrechtmatig tot stand gekomen overeenkomsten. Dat betekent dat de afspraken in een dergelijk contract niet als nietig of vernietigbaar kunnen worden aangemerkt. Maar uitgangspunt van scholen zou moeten zijn dat onrechtmatig tot stand gebrachte overeenkomsten zo spoedig mogelijk beëindigd worden. Negatieve (financiële) gevolgen van beëindiging voor scholen zouden in sommige gevallen kunnen rechtvaardigen dat een school deze overeenkomst uitdient. In de overige vragen kom ik hier op terug.

3

Zijn er distributeurs die bij tussentijdse beëindiging van de overeenkomst extra kosten in rekening brengen aan scholen? Zo ja, op welke gronden? Zijn deze kosten een vergoeding voor nog niet afgeschreven boeken of komen ze voort uit een boeteclausule?

De bij de helpdesk van de Taskforce Gratis Schoolboeken bekende overeenkomsten laten grote verschillen zien per leverancier en per school. Het gaat dan om verschillen in looptijd, verschillen in (tussentijdse) beëindigingmogelijkheden, en verschillen in kosten die aan deze beëindigingmogelijkheden verbonden zouden kunnen zijn. Zoals ook uit de berichten in de media de afgelopen dagen naar voren komt, is er een leverancier die scholen inderdaad forse bedragen voorhoudt wanneer zij hun overeenkomst (tussentijds) wensen te beëindigen. De 'afkoopsommen' zijn weliswaar niet zo fors als diverse media vermeldden, maar niettemin worden daarbij bedragen van enkele tonnen genoemd. Het gaat hierbij in veel gevallen om een extern boekenfonds waarbij de leverancier eigenaar is van de schoolboeken. De leverancier vraagt in bovengenoemde gevallen om een vergoeding voor boeken die nog niet de volledige afschrijvingstermijn hebben gehaald.

Het merendeel van de overeenkomsten bevat echter voldoende mogelijkheden, vaak meer dan scholen in eerste instantie menen, voor tussentijdse beëindiging zonder negatieve (financiële) gevolgen voor de school.

4

Zijn in uw ogen deze extra kosten in alle gevallen redelijk? Is bijvoorbeeld het toepassen van een boeteclausule redelijk als de nieuwe wetgeving het eventueel noodzakelijk maakt om de bestaande overeenkomst tussentijds te beëindigen? En kan een school bij een eventuele vergoeding voor de nog niet afgeschreven boeken deze boeken opeisen en opnieuw ter beschikking stellen aan leerlingen of bijvoorbeeld inbrengen in een nieuwe aanbesteding?

Zoals in de beantwoording van de eerste vraag ter sprake kwam, is de reden voor het tussentijds beëindigen van bestaande overeenkomsten in veel gevallen niet het gevolg van nieuwe wetgeving. De contracten zijn onrechtmatig tot stand gekomen, maar zijn wel rechtsgeldig.

De rekensom die deze leverancier maakt om tot dergelijke bedragen te komen is onder meer gebaseerd op de vergoeding voor boeken in een extern boekenfonds die nog niet de volledige afschrijvingstermijn hebben gehaald. Dat betekent echter niet dat scholen bereid moeten zijn om dit soort bedragen zonder meer te betalen, zonder hierover met de leverancier in onderhandeling te treden. Mogelijkheden die besproken zouden kunnen worden zijn bijvoorbeeld dat de school de afschrijvingskosten betaalt, maar dan ook de boeken krijgt. De school kan die boeken vervolgens inbrengen in een nieuwe aanbesteding, waardoor een volgend contract tegen een lagere prijs overeengekomen kan worden. Een andere mogelijkheid is dat de leverancier de afschrijvingskosten matigt en de boeken behoudt.

5

Ziet u meer mogelijkheden voor scholen om op een goede manier en zonder onevenredige extra kosten lopende overeenkomsten tussentijds te beëindigen? Zo ja, welke? Heeft u de overtuiging dat distributeurs zich hierin coöperatief opstellen?

Ik wil nogmaals aanmerken dat het merendeel van de overeenkomsten voldoende mogelijkheden bevat voor tussentijdse beëindiging zonder negatieve (financiële) gevolgen voor de school. Mocht het zo zijn dat een school toch een vergoeding moet betalen voor nog niet afgeschreven boeken, dan is het aan de school om de afweging te maken hoe hiermee om te gaan. Het lijkt redelijk dat de school in zo'n geval verlangt deze boeken in bezit te krijgen. Daarnaast kan een school in sommige gevallen de afweging maken het contract uit te dienen en later aan te besteden. Het (al dan niet gewijzigd) in stand laten van de huidige overeenkomst is voor scholen echter niet zonder risico's. Het is mogelijk dat een andere leverancier in een gerechtelijke procedure zal vorderen dat een school de overeenkomst beëindigt om de levering en/of distributie vervolgens conform de aanbestedingsregels in de markt te zetten.

Mocht het, indien de school het contract wenst te beëindigen, niet mogelijk zijn om tot een voor beide partijen aanvaardbare afronding te komen van de overeenkomst, dan kan elke partij het geschil voorleggen aan de rechter. Die zal met inachtneming van de 'redelijkheid en billijkheid' de gevolgen van de (tussentijdse) beëindiging mogelijk kunnen matigen.

Overigens, scholen en leveranciers hebben beiden belang bij een soepele overgang naar de nieuwe situatie.

6

Bent u bereid de scholen door middel van de Taskforce Gratis Schoolboeken te adviseren in onderhavige problematiek?

Dat doe ik en dat zal ik ook blijven doen. Taskforce staat scholen met raad en daad terzijde. Op de website staat heldere en eenduidige informatie in de vorm van veelgestelde vragen, modellen en handleidingen. Op de regiobijeenkomsten is het hele aanbestedingsproces, waaronder ook het afronden van de contracten, aan de orde is gesteld. Ten slotte kunnen scholen bij de helpdesk terecht met hun vragen, ook die over hun huidige overeenkomsten.

1) Nederlands Dagblad, 27 september 2008